ประโยชน์ของสุนัขและวิธีบำรุงเลี้ยง

โดย

นายมานิต พยัคฆนันทน์

รองศาสตราจารย์ และ หัวหน้าแผนกวิชาสุขศาสตร์
คณะสัตวแพทยศาสตร์ กรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุนัขเป็นสัตว์ชนิดแรกที่มนุษย์รู้จักเลี้ยง คือแรกที่เดียวมนุษย์เลี้ยงสุนัขไว้เป็นเพื่อนแก้เหงา ในตอนต้น ๆ นั้นมนุษย์ไม่รู้จักคุณค่าของสุนัขเท่ากับทุกวันนี้ ต่อมามนุษย์ได้ค่อย ๆ ฉลาดขึ้น จึงได้ใช้สุนัขให้เป็นประโยชน์มากขึ้น จนกระทั่งสมัยปัจจุบันนี้ รู้สึกว่าสุนัขได้รับใช้และทำประโยชน์ให้มนุษย์เป็นอันมาก และโดยผลแห่งการคัดเลือกและการผสมไขว้ต่าง ๆ นา ๆ สุนัขจึงเกิดมีขึ้นถึง ๑๐๐ กว่าชนิด

ตำราบางเล่มกล่าวว่าสุนัขบ้านสืบสันดานมาจากสุนัขป่า (Wolf) บ้างก็ว่ามาจากหมาไนหรือสุนัขจิ้งจอก (Jackal) มาเลี้ยงจนเชื่อง

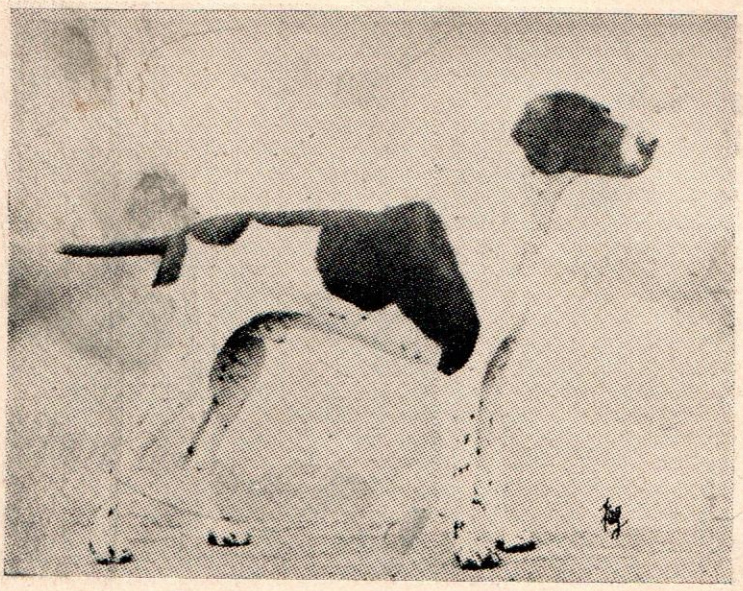
ประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันนี รัสเซีย ญี่ปุ่น ฯลฯ ได้มีสุนัขไว้ใช้ในราชการทั้งทหารและตำรวจมานานแล้ว เวลานี้ทราบว่าการใช้สุนัขไว้ในราชการนั้นได้ขยายกิจการออกไปอีกอย่างกว้างขวาง เช่น

๑. ใช้ในราชการทหาร เวลาออกศึกใช้ลำเลียงยุทธสัมภาระ เช่น กระสุนปืนกล และติดต่อสื่อสาร คือเขามักจะเอากระสุนปืนพันตัวหรือผูกคอสุนัขแล้วใช้ให้ไปส่งยังแนวหน้า ได้ผลดีมาก เพราะสุนัขสามารถเล็ดลอดไปได้สะดวก ว่องไว และปลอดภัยกว่าใช้คน

๒. ในราชการทหาร ได้เพิ่มการใช้สุนัขมากขึ้นทั้งฝ่ายกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศด้วย

๓. สุนัขตำรวจ ในต่างประเทศกิจการตำรวจเขาได้ใช้สุนัขกันมาก และใช้กันมานานแล้ว และเวลานี้ในประเทศไทยก็ได้มีการใช้สุนัขตำรวจบ้างแล้ว และยังได้ทราบ

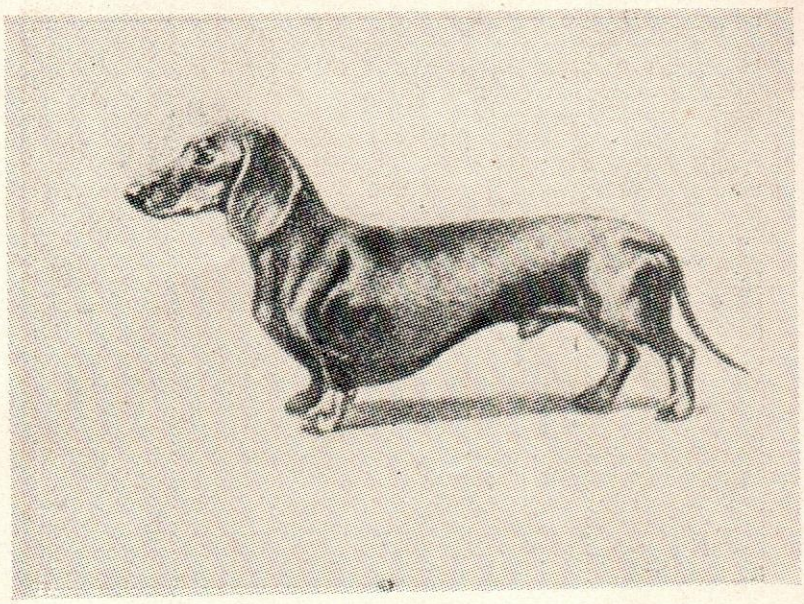
เรื่องนี้ผู้เขียนได้บรรยายทางวิทยุกระจายเสียง ของกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อ ๑๓ พ.ย. ๕๗

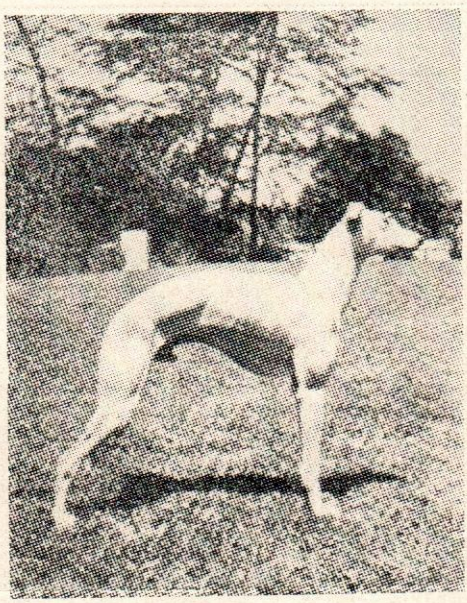
รูป ๑. สุนัขกีฬา พันธุ์ Pointers

รูป ๒. สุนัขกีฬา พันธุ์ Spaniels (English Springer)

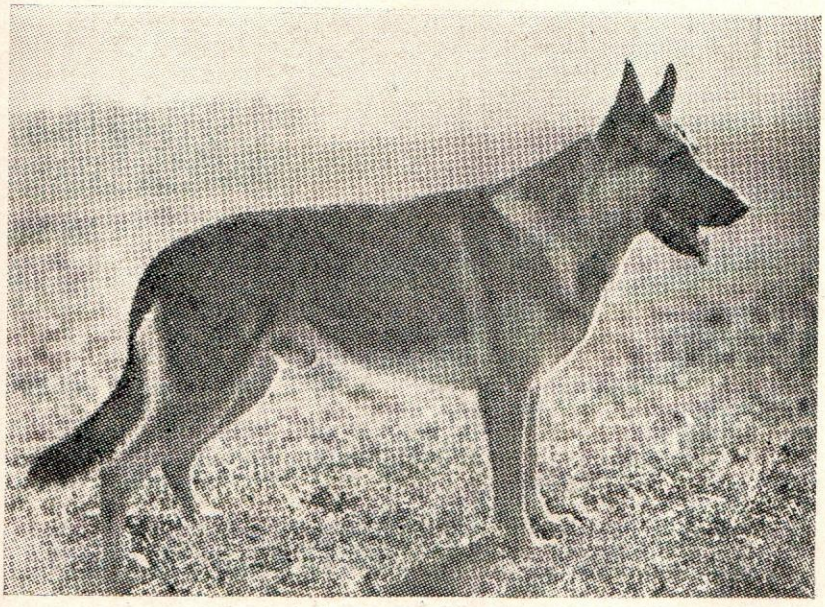
รูป ๓ สุนัขกีฬา จำพวกเฮาด์ พันธุ์ **Dachshunde**

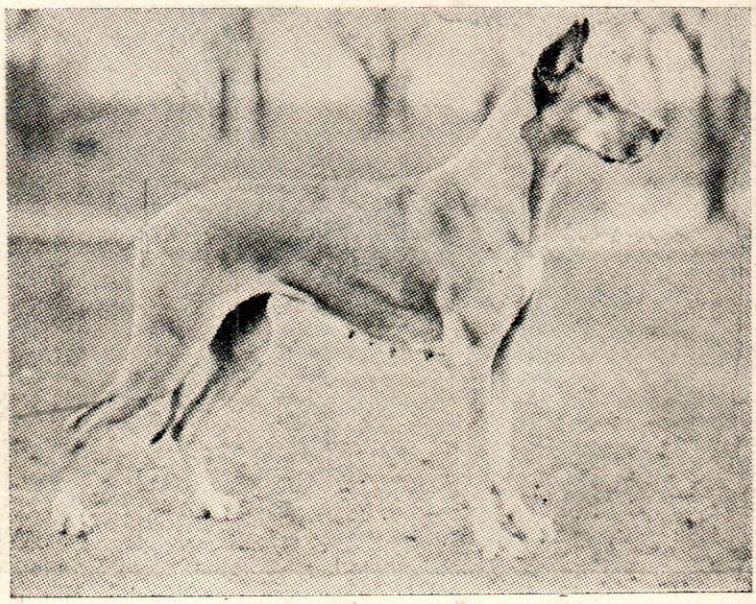
รูป ๔. สุนัขกีฬา จำพวกเฮาด์ พันธุ์ **Greyhounds**

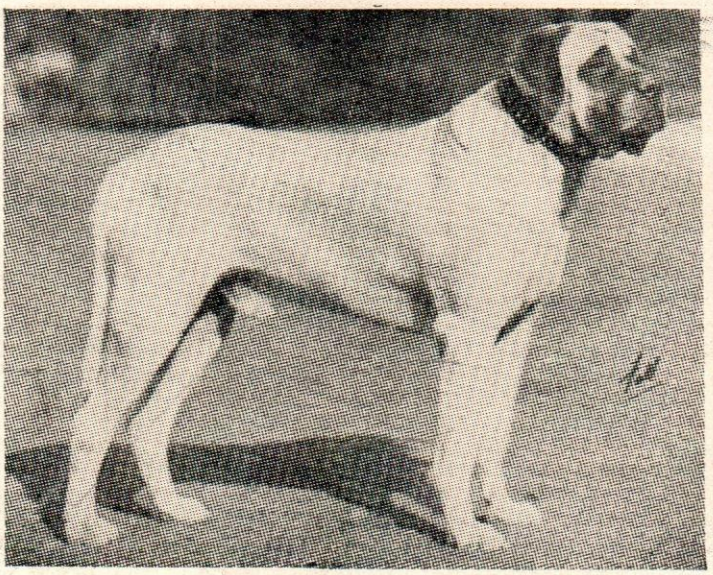
รูป ๕. สุนัขใช้งาน พันธุ์ Doberman Pinchers

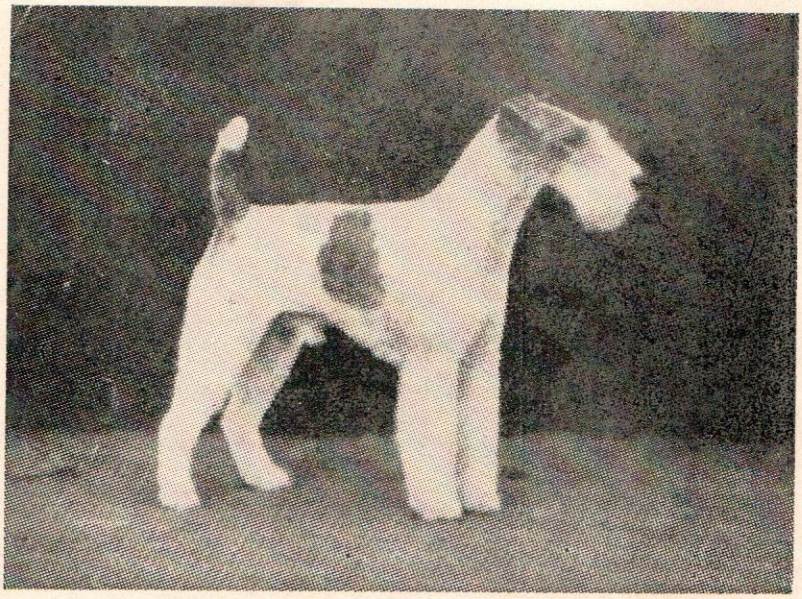
รูป ๖. สุนัขใช้งาน พันธุ์ German Shepherd Dogs

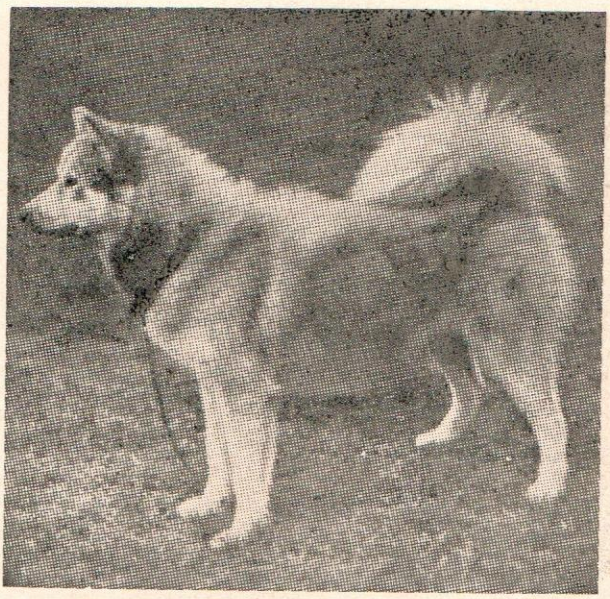
รูป ๗. สุนัขใช้งาน พันธุ์ **Great Danes**

รูป ๘. สุนัขใช้งาน พันธุ์ **Mastiffs**

รูป ๙. สุนัขแทเรีย พันธุ์ Fox Terriers (Wire-haired)

รูป ๑๐. สุนัขใช้งานในอลัสกา พันธุ์ Eskimos

สมบัติของ
ห้องสมุด
กรมปศุสัตว์

ราชการตำรวจได้สั่งซื้อสุนัขเพิ่มขึ้นอีก ๑๐ ตัว ซึ่งทางราชการตำรวจจะส่งสุนัขที่ฝึกแล้วไปทำงานยังสถานีตำรวจท้องถิ่นต่อไป

โดยมากมักใช้สุนัขให้สืบจับคนร้ายโดยเอาของกลาง หรือสิ่ง ของเสื้อผ้า ของคนร้ายมาให้สุนัขดม แล้วสุนัขจะตามหากลิ่นจนพบหลักฐานการประกอบอาชญากรรมของคนร้ายจนได้

๔. ใช้สุนัขให้คุมฝูงแกะ หรือให้เลี้ยงและครสัตว์ร่วมกับเสือหรือสิงห์โต เป็นต้น สำหรับทางขั้วโลกเหนือซึ่งพื้นพิภพปกคลุมไปด้วยน้ำแข็งตลอดปี ก็ได้ใช้สุนัขหลาย ๆ ตัว ลากรถเลื่อนไปบนน้ำแข็ง และเมื่อจะเอาขวดสุราวิศกผูก ติดคอสุนัขไว้ช่วย ชีวิตคนที่ไปติดหล่มอยู่ในน้ำ เพราะร่างกายทนความหนาวไม่ไหว ใกล้จะตายเช่นนี้สุนัขมักจะช่วยได้ดีเสมอ

๕. สุนัขของคนตาบอด โดยมากใช้พันธุ์เจอร์มันเชเฟียน ข้าพเจ้าเคยเห็นคนตาบอดเขาสามารถไปเรียนในมหาวิทยาลัยพร้อมด้วยสุนัขของไปเข้าห้องเรียนต่าง ๆ หลายคนด้วยกัน โดยที่เขาพูดกับสุนัขรู้เรื่องสุนัขพาข้ามถนนที่รถยนต์วิ่งผ่านไปมาได้โดยปลอดภัย บางครั้งข้าพเจ้าแปลกใจที่เห็นสุนัขไม่ข้ามถนนในเมื่อมีไฟบอกว่า "หยุด" (Stop) และสุนัขจะเดินนำไปในเมื่อไฟบอกว่า "เดิน" (Walk) คล้ายกับว่าสุนัขนั้นอ่านหนังสือออก

๖. สุนัขแข่ง ในประเทศอังกฤษนิยมการแข่งสุนัขมาก ได้ยินว่ามีตั้ง ๑๐ สนาม ในสหรัฐอเมริกา ที่มีชื่อเสียงที่สุดก็คือที่เมืองทอนตันมลรัฐแมสซาชูเสท โดยมากเขาใช้สุนัขพันธุ์เกรเฮาน์วิ่งแข่งกัน ซึ่งทั้งอังกฤษและอเมริกาได้จัดเข้าอยู่ในพวกสุนัขกีฬา เป็นสุนัขที่มีช่วงลำตัวยาว ขาเรียวยาว และสามารถวิ่งได้รวดเร็วมาก ในไซบีเรีย และในอาลัสกาเขาใช้สุนัขพันธุ์ไซบีเรียนฮัสกี และพันธุ์อลัสกาน เมลมิวทล ลากรถเลื่อนไปบนน้ำแข็งและใช้แข่งด้วย

การจัดชั้นสุนัข (Classification of Dogs) ได้มีการจัดชั้นสุนัขโดยวิธีต่าง ๆ ตามนิยมของแต่ละประเทศ เช่น การจัดชั้นสุนัขแบบดั้งเดิมซึ่ง ชาวโรมันได้เป็นผู้จัดไว้ ๖ ชนิด คือ

๑. สุนัขบ้าน (House Dogs)
๒. สุนัขคุมฝูงแกะ (Shepherd Dogs)
๓. สุนัขกีฬา (Sporting dogs)
๔. สุนัขใช้ในการสงคราม (War Dogs)
๕. สุนัขนักสืบ (Searching Dogs)
๖. สุนัขแข่ง (Running Dogs)

การจัดชั้นสุนัขแบบอังกฤษ อังกฤษได้จัดสุนัขพวกมิตระกูลดีไว้เป็น ๒ พวกใหญ่ ๆ คือ

๑. สุนัขกีฬา (Sporting Dogs) และ
๒. สุนัขเบ็ดเตล็ด (Non - Sporting Dogs)

การจัดชั้นสุนัขแบบอเมริกัน ประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดชั้นสุนัขออกเป็น ๖ พวก คือ

๑. สุนัขกีฬา
๒. สุนัขกีฬาจำพวกเฮาน์
๓. สุนัขใช้งาน
๔. สุนัขแทเรีย
๕. สุนัขเด็กเล่น (Toys) และ
๖. สุนัขเบ็ดเตล็ด

การจัดชั้นสุนัขแบบเยอรมันนี เขานิยมจัดชั้นสุนัขออกเป็น ๔ พวก โดยถือหลักว่าสุนัขมีประโยชน์ในกิจการอะไรบ้าง เป็นเกณฑ์ คือ

๑. สุนัขยิงสัตว์
๒. สแตกเฮาน์และสุนัขกีฬา
๓. สุนัขที่ให้บริการหรือสุนัขใช้งาน
๔. สุนัขรับใช้และเฝ้ายาม

การจัดชั้นสุนัขแบบฝรั่งเศส ในประเทศฝรั่งเศส เขามักนิยมแบ่งชั้นเขาตามสีและขนของสุนัขเป็นเกณฑ์ คือ

๑. สุนัขล่าสัตว์
๒. สุนัขเฝ้ายาม
๓. สุนัขแข่ง
๔. สุนัขล่าสัตว์ชนิดสแปเนียล
๕. สุนัขล่าสัตว์ใต้ดิน (Dogs for underground hunting)
๖. สุนัขรับใช้และคู่เล่น
๗. สุนัขสำหรับสุภาพสตรี (Ladies' dogs)

การจัดชั้นสุนัขแบบสวีเดน ชาวสวีเดนเป็นผู้ที่รักสุนัขมากมาตลอดทุกสมัย สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงสุนัขของเขาไม่ได้จัดชั้นสุนัขไว้อย่างในประเทศอื่น คงมีแต่ชื่อพันธุ์สุนัขต่าง ๆ ไว้ตามลำดับตัวอักษรเท่านั้น

การจัดชั้นสุนัขแบบสเปญ สมาคมกลางแห่งการเลี้ยงสุนัขของประเทศสเปญได้รับรองการจัดชั้นสุนัขไว้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. สุนัขเฝ้ายามหรือใช้ป้องกันตัว (Watch or Defense Dogs)
๒. สุนัขเกรเฮาน์ของสเปญ

๓. สุนัขคุมฝูงแกะ

๔. สุนัขเฮาน์สำหรับใช้แข่ง

๕. สุนัขล่าสัตว์ (Gun Dogs)

สุนัขล่าสัตว์นั้นเขายังแบ่งออกเป็น

๑. สุนัขล่าสัตว์ร้าย (Dogs that hunt wild beasts) กับ

๒. สุนัขจับนก (Dogs that catch birds)

พันธุ์สุนัขที่มีอยู่ในเมืองไทย สุนัขพันธุ์ต่างๆที่นำเข้ามารับการรักษาพยาบาลในแผนกโรงพยาบาลสัตว์ของคณะสัตวแพทยศาสตร์ กรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณนสนามม้า ปทุมวัน พระนคร มีดังต่อไปนี้ คือประมาณ ๕๐% ของสุนัขนอกได้แก่ พันธุ์แอลเซเชี่ยน หรือที่เรียกว่าสุนัขคุมฝูงแกะของเยอรมัน (German Shepherd Dogs) ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ทางราชการตำรวจใช้อยู่ในบ้านเรานั้น ประมาณ ๗% เป็นสุนัขบ๊อกเซอร์ ซึ่งล้นเกล้าล้นกระหม่อมทรงเลี้ยงอยู่ตัวหนึ่งชื่อว่า "เจ้าโจโฉ" ทั้งสุนัขพันธุ์บ๊อกเซอร์และพันธุ์แอลเซเชี่ยน อังกฤษจัดเข้าในพวกพันธุ์สุนัขเบ็คเกิล แต่อเมริกาจัดเข้าอยู่ในพวกสุนัขใช้งาน ประมาณ ๗% เป็นสุนัขพันธุ์เกรดเดน ประมาณ ๗% เป็นสุนัขบ๊อกเอ้อร์สแปเนียล ประมาณ ๗% เป็นสุนัขดัชชุน ประมาณ ๗% เป็นสุนัขปักกิ่ง ประมาณ ๗% เป็นสุนัขเชาว์เชาว์ (ฮ่องกง) ที่เหลืออีกประมาณ ๘% ของสุนัขนอกเป็นสุนัขม๊าสทิฟ, บูลม๊าสทิฟ, พูเดิลของฝรั่งเศส, ไวม่า, อัฟกานเฮาน์, โคเยอร์แมนคอลล์ ชิชัวฮัวพันธุ์กระเป๋า, สแปเนียลญี่ปุ่น, บูลแทเรีย, ไวท์แทเรีย และพวกแทเรียอื่นๆ นอกจากนี้เป็นสุนัขไทย

อนึ่ง เวลานี้เราได้มีสมาคมส่งเสริมการเลี้ยงสุนัขแห่งประเทศไทย (The Kennel club of Thailand) ขึ้นแล้ว และคงเหมือนจะรวมสมาคมส่งเสริมการเลี้ยงแมวเข้าไว้ด้วย ข่าวนี้เป็นที่น่าชื่นชมยินดีแก่พวกเราชาวไทยทุกคน เพราะในต่างประเทศ เช่น อังกฤษและสหรัฐอเมริกา เขานิยมเลี้ยงแมวไทยมาก ถึงกับได้ตั้งสมาคมเลี้ยงแมวไทยขึ้น เช่นในกรุงลอนดอนเป็นต้น แต่เมื่อถูกฝรั่งถามว่า ประเทศไทยมีสมาคมส่งเสริมการเลี้ยงแมวไทย หรือเปล่า ข้าพเจ้ารู้สึกกระดากอาย ที่ต้องตอบเขาไปตามความเป็นจริงว่า "ยังไม่มี" และเขาพากันแสดงความแปลกใจมาก.

ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นกรรมการจัดงานประกวดสุนัขด้วยผู้หนึ่ง จึงใคร่ถือโอกาสนี้เรียนท่านผู้อ่านว่าองค์การสวนสัตว์เขาดินวนาได้จัดให้มีการประกวดสุนัขและแมวขึ้น

เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๖ ธันวาคม ศกก่อน ในการประกวดครั้งนี้ได้มีผู้ที่เลี้ยงสุนัขและแมวทั้งหลายได้นำสัตว์ดังกล่าว มาเข้าประกวดด้วยเป็นจำนวนไม่น้อย.

เฉพาะในครั้งนี้ ข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงเรื่องการให้อาหารสุนัขแต่โดยย่อ ดังต่อไปนี้

สุนัขเป็น สัตว์กินเนื้อ (Carnivora) ฉะนั้น สุนัขจะชอบกินเนื้อมากที่สุด แต่ในตอนเด็กนั้น ถ้าเห็นว่านมแม่ไม่เพียงพอก็ควรจะให้น้ำนมชงเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อให้กระดูกและฟันของลูกสุนัขเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ และควรจะให้จำพวกผักต่าง ๆ บ้าง เพราะผักมีไวตามินและเซลลูโลส จะช่วยให้อุจจาระไม่ผูกเกินไป

การให้อาหารสุนัข ควรจะให้กินแต่พออิ่ม อย่าให้มากเกินไปจนถึงท้องกาง ท่านจะเพิ่มหรือลดจำนวนอาหารเอาเองได้ โดยใช้ความสังเกตว่าขนาดเท่าใดสุนัขของจะกินได้พอดีๆ ไม่น้อยเกินไปหรือทำให้อิ่มเกินไป เมื่อสังเกตว่าสุนัขของท่านกินอิ่มแล้ว (ไม่ใช่เบื่ออาหาร) ก็ควรจะเอาอาหารที่เหลือออกเสีย อย่าพยายามให้กินหรือเอามาให้กินอีก จนกว่าจะถึงเวลาอาหารมื้อหน้า ถ้าสังเกตเห็นว่าสุนัขของท่านอ้วนเกินไปแล้ว ควรจะลดอาหารลง แม้ว่าสุนัขจะขออาหารเพิ่มก็ตาม

อนึ่งรสและกลิ่นของอาหารก็เป็นสิ่งสำคัญ ควรจะให้มีรสและกลิ่นชวนกินด้วย สุนัขของจะชอบกินและย่อยได้ดีขึ้น ลูกสุนัขเนื่องจากมันกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว มันมักจะหิวมาก ชอบเล่นอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องการอาหารมากขึ้นเป็นสองเท่าของสุนัขที่โตเต็มที่แล้ว

เจ้าของสุนัขที่รู้วิธีเลี้ยง ส่วนมากจะให้อาหารแก่สุนัขของเขากินในตอนบ่ายเพียงวันละครั้งเดียวเท่านั้น เพราะเครื่องย่อยอาหารของสุนัขจะเป็นอันตรายได้ง่าย ถ้าให้อาหารมากหรือให้บ่อย ๆ และสุนัขที่ย่างเข้าเขตหนุ่มสาวแล้ว จะต้องการอาหารวันละมื้อเดียว ควรให้อาหารเป็นเวลาจะทำให้สุนัขไม่เบื่ออาหาร พอถึงเวลาก็หิวและกินได้อย่างปกติทุกวัน

สำหรับลูกสุนัข เราจำเป็นต้องให้อาหาร วันละหลาย ๆ ครั้ง เพราะมันกำลังเติบโต ท่านจะเขียนตารางการให้อาหารดังต่อไปนี้ก็ได้คือ สุนัขอายุตั้งแต่หย่านมถึง ๓ เดือน ให้อาหารวันละ ๔ ครั้ง คือ ๗ น. เที่ยง ๑๗ น. และ ๒๒ น. อายุ ๓–๖ เดือน ให้อาหารวันละ ๓ ครั้ง คือ ๗ น. เที่ยง และ ๑๗ น. อายุ ๖ เดือนถึง ๑ ปี ให้อาหารวันละ ๒ ครั้ง คือ ๗ น. และ ๑๗ น. อายุเกิน ๑ ปี ให้อาหารวันละครั้ง คือ ๑๗ น. ตรง.